

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Випуск 1

Матеріали

*Всеукраїнської науково-практичної конференції
“Модернізація України: проблеми та технології успішності
(питання економіки, права, соціології, освіти і культури)”
м. Київ, МАУП, 12 листопада 2015 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2015

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 8 від 30.09.15)*

Редакційна колегія:

*А. М. Подоляка (голова), д-р юрид. наук, проф.;
М. Ф. Головатий (заступник голови), д-р політ. наук, проф.;
А. А. Ігнатченко (відповідальний редактор), канд. техн. наук;
О. В. Баєва, д-р біол. наук, проф.;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
В. М. Воронін, д-р іст. наук;
В. Б. Захожай, д-р екон. наук, проф.;
В. І. Литвиненко, канд. юрид. наук., доц.;
В. В. Рябцев, канд. техн. наук; доц.;
Д. Г. Юник, д-р пед. наук, проф.*

*Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.*

Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП
“Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 1: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. “Модернізація України:
проблеми та технології успішності (питання економіки, права, соціології,
освіти і культури)”, 12 листопада 2015 р. / редкол.: А. М. Подоляка (голо-
ва) [та ін.]. — 2015. — 486 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези учасників науково-практичних
конференцій з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модерніза-
ції України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто
цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модер-
нізаційних процесів.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

Фернандес А.

Теоретико-організаційний аспект децентралізації влади як важливіша умова демократизації державного управління в правовій державі 428

Харченко О. В.

Державне регулювання економічного розвитку транспорту в умовах трансформаційних економічних змін 433

Хвалько С. Я.

Еволюція сленгу в діловій українській мові: збагачення чи небезпека національної освіти? 436

Чавес М. Е.

Специфіка формування свідомої поведінки споживача товарів та послуг як важливіша умова їх успішної реалізації..... 442

Юник І. Д.

Мотивація у формуванні фахових когнітивних умінь перекладачів..... 447

Бевзан Ю. С., Тьорло В. О.

Вплив імпортої діяльності фармацевтичних фірм на реформування суспільства в Україні 451

Вишомірська К. Й.

Значення експорту продукції електротехнічних підприємств для стабілізаційного розвитку економіки України..... 454

Дзюба А. С.

Співробітництво Італії з США на Близькому Сході 457

Заверуха В. Г.

Правове регулювання законодавчої діяльності в Україні 460

Карповська С. М.

Технологія цілісного педагогічного процесу в теорії та практиці сучасної освіти..... 463

Кузнєцов І. С.

Актуальні питання організації експортної діяльності підприємств спиртової промисловості України 466

Куц А. В.

Придністровський конфлікт: виклик сучасним міжнародним відносинам..... 469

Просолович С. М.

Проблема підготовки молодших спеціалістів сфери побуту в сучасній педагогічній практиці..... 472

Пхіденко М. О.

Операція “Союзна сила” на території колишньої Югославії. Шляхи та методи оптимізації конфлікту військами сил НАТО 474

Слонєвський В. В.

Формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих бухгалтерів та обліковців при вивченні спеціальних дисциплін в системі професійно-технічної освіти 478

Ужвенко І. В.

Технологія управління самостійною навчальною діяльністю у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів 482

ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ ЯК ВАЖЛИВІША УМОВА ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В ПРАВОВІЙ ДЕРЖАВІ

Перехід багатьох держав до демократичних моделей функціонування політичних систем на початку ХХ століття викликав потребу більш глибокого теоретичного осмислення цього складного феномену саме на догоду демократизації суспільств загалом.

Доведено історичною практикою, що найкраще організованою, дієвою є правова держава, “основними ознаками якої, — пишуть автори Політичного енциклопедичного словника (К. 2004 р.), — є зв’язаність правом, верховенство закону, поділ влади, правовий захист особи, рівність громадянина і держави” [7, с. 533].

Питання і потреба формування правових, демократичних держав набули помітного значення ще в часи Платона, Аристотеля, Полібія, Цицерона і особливо глибоко аналізувалися у Середньовіччі Д. Локком, Ж.-Ж. Руссо, І. Кантом, Г. Гегелем, І. Фіхте, Л. Штайном, О. Бером, П. Ламбадою, Г. Евіліненком та іншими філософами, істориками, соціологами, політологами і т. ін. І все ж точки зору стосовно правової держави і до сьогодні достатньо різняться, особливо, що стосується засадничих принципів такої держави. Серед різних методологічних принципів, що обґрунтовують феномен “правова держава”, виділимо ті, що сформульовані українськими вченими О. В. Лабою і О. К. Башкаленко, які виділяють слідуючі з таких принципів: а) верховенство природних і невід’ємних прав людини і громадянина. Цей інститут найстрімкішого розвитку набув у XVII–XVIII століттях, а міжнародно-правового закріплення набув у другій половині ХХ століття; б) поділ влади [4, с. 130]. Найпомітніше такий поділ виглядає у поділі влади на законодавчу, виконавчу й судову; в) Верховенство правового закону. Йдеться про те, що закон в державі має найвищу юридичну силу і жоден інший правовий акт не може йому суперечити. Існує взаємна відповідність громадян і держави. Всі взаємини між громадянами і державою визначаються найперше законом, а всі спори розглядаються тільки в суді.

Зрозуміло, що сам по собі поділ влади ще не є гарантією її дієвості, ефективності: все залежить від реального поділу владних повноважень, від меха-

нізмів протипага, які роблять усі гілки влади однаково важливими і дієздатними.

Другим не менш важливим фактором функціонування демократичної, суверенної держави багато вчених — зарубіжних і вітчизняних, вважають відповідну децентралізацію системи управління. Така децентралізація, на думку авторів, зокрема, фундаментального “Енциклопедичного словника з державного управління” (К., 2010 р.) — це “самостійність у підходах до управління з урахуванням багатоманітності місцевих особливостей під час збереження єдності в основному, суттєвому; виявляється у делегуванні повноважень від органів державного управління до місцевого самоврядування” [2, с. 166].

Автори згаданого словника слушно вказують і на те, що децентралізацію державної влади слід розглядати у широкому і вузькому розумінні. “Перший підхід, — зазначають вони, — це відносини між державою і громадянським суспільством (збільшення прав щодо прийняття рішень людини, громадянських організацій і зменшення їх у органів державної влади). Другий стосується традиційного погляду на проблему — перерозподілу повноважень між органами влади, що належать до різних рівнів ієрархії та суб’єктами місцевого самоврядування” [Там само].

Розподіл влади і владних повноважень — не одне й те ж, однак у сумі вони ведуть до вкрай потрібної для демократичного життя децентралізацію влади. З цього приводу дуже влучно висловлювався відомий український фахівець-правознавець Б. А. Костяківський, який наголошував на тій істині, що у демократичній, правовій, конституційній державі влада і народ аж ніяк не можуть протистояти один одному, бути ворожими. Навпаки, стверджував він, інтереси держави (влади) і народу є єдиними, не суперечать одні одним [3, с. 300].

Так чи інакше, але децентралізація влади це, як зазначає М. І. Корнієнко, — “відчуження певної частини владних повноважень на рівень регіону, причому першоджерело повноважень втрачає можливість впливати на реалізацію цих повноважень надалі. Разом з поняттям “децентралізації влади” органічно поєднуються і поняття “деконцентрації”, тобто передачі для вирішення деяких питань певної частини повноважень периферійним структурам, при чому ці повноваження не відчужуються і залишаються у віданні першоджерела [с. 27]. Зрозуміло, що подібне упорядкування найперше обумовлюється конституційно (в правовому плані).

Децентралізація влади (та й державного управління), — вказує В. Є. Філіпович, — передбачає декілька невід’ємних його складових: самостійне вирішення питань місцевого значення; принцип повноти місцевого самоврядування; принцип необмеженості самоврядних прав; принцип субсидіарності [8, с. 301]. При цьому, вкажемо на те, що історично і практично розрізняють два основних найвиразніших види децентралізації державного управління — адміністративний (бюрократичний) і демократичний [7, с. 152]. І все ж у сучасному світі децентралізація, як правило, проявляє себе як органічне

поєднання обох вище викладених видів (моделей). Можна, хіба що, класифікувати це поєднання слідуючим чином (в залежності від характеру політичних систем держав та їх політичних режимів):

а) у федеративних державах (США, Німеччина, Швейцарія і т. ін.) децентралізація власне полягає в тому, що поєднується зовнішня цілісність з внутрішньою різноманітністю та рівні місцевого самоврядування (штати, землі, кантони), а розподіл функцій і компетентності між федеральним урядом і місцевими структурами є суттєвим елементом в системі поділу і балансу влад;

б) в унітарних державах (Швеція, Японія, Франція і т. ін.) децентралізацію забезпечують шляхом встановлення декількох спеціальних адміністративних рівнів. Так, у Швеції — це держава, де є лени і комуни, у Франції такими рівнями є держава, регіони, департаменти і комуни. У такий же спосіб максимально врегульовуються адміністративно-регуляторні відносини між центром і регіоном, а місцеве самоврядування посилюється саме за рахунок регіонально-територіальних особливостей. За основу при цьому беруться: діалог, співпраця, територіальна специфіка і відповідальність. В результаті цього держава: а) фактично не втручається у суверенітет територій, областей, регіонів (забезпечується суверенітет народу); б) долається небажаний надмірний державний патерналізм за рахунок демократичного діалогу держави і регіону; в) забезпечує велику самостійність місцевих органів влади у фінансовій сфері.

Подібна децентралізація влади, владних повноважень значною мірою забезпечує практичну і ефективну реалізацію основних принципів прийнятої ще у 1985 році Всесвітньої декларації місцевого самоврядування, в якій зазначається, про те, що децентралізація управління “зменшує перевантаження центру, а також поліпшує та прискорює урядові дії, надає життєвості новим інститутам і збільшує ймовірність того, що створені служби за сприятливих умов підтримуватимуться та розвиватимуться” [Там само, с. 153].

Природно, що децентралізація влади, владних повноважень реально потребує і відповідних трансформаційних змін у всій системі державного управління. Необхідність цілісного комплексного розгляду і здійснення таких трансформацій на думку українських дослідників О. Д. Лазор, О. Я. Лазор обумовлена наступними реальними обставинами:

- корінними змінами у політичному, соціальному та економічному житті суспільства;
- становленням української державності;
- необхідністю прискорення реформ, розробки нових методів механізмів і технологій у державному управлінні;
- забезпеченням втілення конституційного принципу поділу державної влади на законодавчу, виконавчу і судову;
- оновленням державного апарату і апарату органів місцевого самоврядування;
- виробленням концепції та практичним здійсненням нової політики у державній службі;

- змінами чинного і створенням нового законодавства про державну службу;
- переосмисленням зарубіжного досвіду та його застосування в українській державній службі [5, с. 10–11].

Значна кількість фахівців в галузі державного управління, державного будівництва, при цьому, вважають, що пояснювати феномен “державна служба” варто у такі способи:

- політичний — реалізація державної політики;
- правовий — нормативно-правове регулювання державно-службових відносин;
- ідеологічний — формування іміджу, державної служби;
- соціологічний — реалізація повноважень органів влади;
- організаційний — формування організаційних засад проходження державної служби, зокрема діяльності державних службовців;
- процесуальний — забезпечення технологічного процесу функціонування держави, реалізації її функцій;
- моральний — формування етичних засад функціонування державної служби;
- соціальний — здійснення на професійній основі суспільно-корисної діяльності щодо виконання функцій держави особами, які займають відповідні посади в органах державної влади на постійній основі [Там само, с. 11–12].

Зрозуміло, однак, що теоретико-методологічних визначень поняття “державне управління” є немало. На наш погляд, найвдаліше це зробив відомий вчений в галузі державного будівництва Бернар Гурне, який вважав, що “державне управління є наукою управління суспільством, конкретно-історичною формою правління, що здійснюється у суспільстві, де відбуваються економіко-політичні та соціально-культурні процеси” [1].

На основі вище викладених тез, можна констатувати, що децентралізація влади, розподіл влади та владних повноважень є важливішою засадою формування дійсно правової демократичної держави, становлення дієвого і ефективного державного управління.

Література

---

1. Гурне Б. Державне управління / Б. Гурне. — К.: Основи, 1993. — 169 с.
2. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Міхненко та ін.; За заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. — К.: НАДУ, 2010. — 820 с.
3. Костяковський Б. А. Государство правовое и социалистическое / Б. А. Костяковский. — Вопросы философии. — 1990. — № 6. — С. 13–24.
4. Лаба О. В., Башкаленко О. К. Принципи правової держави та проблеми побудови її в Україні // Актуальні питання реформування правової системи України: зб. наук. ст. за матеріалами VII Міжнар. наук.-практ. конфер., Луцьк, 4–5 червня 2010 р. / Укл. Вознюк Н. І., Климчук Т. Д., Крисюк Ю. П., Старко О. Л.,

- Старчук О. В., Шевчук І. М., Чупринський Б. О. — Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2010. — 716 с.
5. Лазор О. Д., Лазор О. Я. Державна служба в Україні: навч. посіб. вид. 3-тє, допов. і переробл. — К.: Дакор, 2009. — 560 с. — Публічна служба. ISB № 978–966–8379–53–6.
  6. Політична система сучасної України: особливості становлення, тенденції розвитку / Редкол.: Ф. М. Рудичик (голова) та ін. — К.: Парлам. вид-во, 1989. — 411 с.
  7. Політологічний енциклопедичний словник / Упорядник В. П. Горбатенко; За ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка. — 2-е вид. доп. і перер. К.: гене́за, 2004. — 736 с.
  8. Філіпович В. Є. Децентралізація системи управління як умова функціонування місцевого самоврядування // Актуальні питання реформування правової системи України: зб. наук. ст. за матеріалами VII Міжнар. наук. практ. конф. Луцьк, 4–5 червня 2010 р. / Укл. Вознюк Н. І., Климчук Т. Д., Крисюк Ю. П., Старко О. Л., Старчук О. В., Шевчук І. М., Чупринський Б. О. — Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2010. — 716 с.